

LÍRAI JEGYZETEK

CS. SIMON ISTVÁN

VIRÁGJEL

Az egynyári növények többsége után már egyes gyümölcsfák sem tudtak ellenállni a hosszan tartó aszálynak, az évszázad talán legnagyobb hőgutás időszakának. Szomorú látványt nyújt „a kopár szik sarka”, és már azok a bizonyos tikkadt szöcskenyájak se legelésznek rajta. Csaknem a pusztulásig szikkadt a szülőtáj.

Az ábrákra szakadt ér partján drótszerűvé vált a fű, s a hóhullámos kopárságban nyugtalanul kószál a maradék nyáj, ugrásszerűen csökken az elrontott állomány.

Ebben a nagy leégésben oázis-üdítően hat a szívós katáng virágainak az ábrándos kékje, és a vidékünkön vadsárgarépanak nevezett gyom ernyős virágzata is mind feltűnőbbé, sőt kedvesebbé válik. Fölértékelődött a nagy pusztulásban.

Itt, a nyugalmazott kovács vadméhekkal rajzó lugasa előtt (a kiadós csapadékot régen látott árok partján) is szépen szálasodnak, s úgy látszik, alaposan berendezkedtek a többletkánikulának való nyomasztó ellenállásra.

A nyugalmazott, miután félrefordulva leszakított közülük egy szálat, félhangosan megjegyezte: – Fiatalkoromban ennek a fehér virágnak a közepén fél dinár nagyságú lila folt, virágjel volt látható, amiről az öregek azt mondták, hogy mind jobban fogyatkozik, s nem is túl sokára eljön az idő, amikor teljesen kiveszik. . . és akkor a nőkből meg a világból is teljesen kimúlik a szégyenérzet. . . És íme, száz fehér virág közül már csak legföljebb ha egyben van egy gombostűfejnyi foltocska, alig észrevehető, lila jel. Tehát a nyakunkra zúdult az erkölcsi romlás megva-
dultsága.

Nem vagyok álszent, de azért aminek az utóbbi időben a szemtanúja

kellett lennem, az már túlcsondulóan sok nekem. Újabban már itt a ravatalozó árnyékát is kisajátították a ribancútúrázók, nem messze tőlünk a temetőket dúlják, a parkokat pedig temetővé változtatják. Mi lett a virágból és a világból?!

A JEGENYE

A hirtelen támadt vihar egy csapásra átmásította, idegenné tette a várost, ám amilyen hirtelen, erőszakosan jött, olyan gyorsan távozott a zivatar, s nyomában a szétszórt cserepek, lógó huzalok és lehasított ágak közt csak egy jegenye tűnt azonosíthatóan ismerősnek. Csapzottan ugyan, de a rá jellemző görbíthetetlen derékkal, a már az enyészetbe merült egykori faluvéget s a hazavezérlő fasort idézte minden villódzó, hullni készülő levele.

Az a jegenye. . . mint egy Bella-versben (az út szélére van kivette, rábízva az idő kedvire, ott az út szélén elfele, Fehéruváru meneh). Százujjú fogódzó az a csupaszkodó jegenye, ám magányos és madártalan is egyben. Ágai közt nem fütyül a rigó, s a nagy útra indult golya meg fecske sem szállt át fölötte.

Betonrésben, sivárságban, komor falak fogságában sínylődik az a jegenye, de így elárvuultságában, számkivetettségében is biológiai derűt hint másmilyen környezetére, s a hűvösödő szeleknek szegülve meg a bíborerezésű felhők felé pipiskedve az égis éró fa motívumait idézgette, amíg magába nem szippantotta a kételyekkel megrakott éjszaka. Micsoda fa. Még a sötétségen, árnyékréseken is fölsejlett neszezése, sóhaja. Olykor már azt a képzetet keltette, mintha a csengelei erdő üzenne.

Aztán egy hideg, dérrőlvert éjszaka után vijjogni kezdett a motorfűrész, sírt a fa, állítólag nem tudott megférti, látszategyetértésben élni a vezetékkel az a jegenye. . . (Évgyűrűinek száma eltékozolt éveim hányadosa. . .) Nélküle sokkal bántóbb a város betonszürkesége.

Azóta is magamban keresem, és mint a mesét, hiányolom, gyakran tépelődöm, hogy vajon viszontlátom-e még valamelyik madárdalos nyári útnak a szélén azt az idő „kedvire” bízott jegenyét. Mondjuk, arra elfele, „Fehéruváru meneh”. Vagy nem is létezik már ilyen jegenye?!

GOMOLYGÁS

Mintha dobálna a nyesett koronájú nagy fa, úgy pufog, pattog az aszfalton a vadgesztenye, visszhangzik, felkölt hajnalban, amikor a hideg harmat kormosra mosdatja a szíjas füveket. Ősz van megint, és mintha sűrű szűrőkön át szivárogná, lassan, akadozva terjed a fény az aszott tájon, de mind jobban látom, hogy nemcsak díszeit hullatja a liget, hanem maga is a kiirtás veszélyétől terhelt.

Ideges, nyomasztó ősz ez, a szirénázásra a galambok rémulően elrepülnek, szárnyukon élesen villan a hideg fény. Helyükbe diót csőröző varjak szállnak, s a fa hegyébe települőket gyászlobogóként lengeti a szél. . . A fészkek pedig mind kihültebbé, ziláltabbá válnak.

Az üres állomás hírmondónak meghagyott hatalmas platánfáját és a síneket egybefuttató távont nézegetve ismét hatalmába kerít az utazás kényszere (elinnenje). S valóban illene már újra ellátogatni Áron cserfái közé, és a pihegő rengeteg avarszőnyegén a feledhetetlen regényhős nyoma után kutatni. De hát „erősen messze van” a Hargita, mondom magamban egy még távolabbi „völgysőkéből” való asszonyt idézve, akinek tekintetében valahol távol talán már lángolnak az őrfák.

Maradok hát veszteg, és mint annyiszor másszor, most is azzal nyugtatom magam, hogy lemondásomhoz hozzáillik a díszeit hullajtó ősz, és ez az üres és huzatos állomás, amelynek repedezett csöndjébe olykor belenyikordul egy ajtó, s ahol emlékezetemben fősorakoznak a hajdani szürke katonaládák, és harmonikaszó meg pálinkaszag lengi be az októberi síneket. Újabban már egész évben rukkolnak a tartalékosok és a regruták, nem sokáig lesz hát üres az állomás.

A repedezett és szikes föld érdes lehelete (sóhaja?) kíséri a kemény csapáson. A kényszerérestől sürgetett korai betakarítás után is, ismét csak azt állapíthatom meg, hogy a romok alig észrevehetően belesimultak a földbe, ahonnan valamikor a szórtan falverők feldöngették a falakat, amelyek fehérsége még mindig szikrázik az emlékezetemben, e vigasztalan vidéken, ahol a szép eperfákból csak egy-két csenevész maradt meg rejtélyes módon a hajdani csárda előtt, amelynek lebontása után mind nagyobb méreteket öltött itt a pusztulás és a pusztítás, amely immár a kiszáradt holtágot is bemocskolta. Óriási súllyal nehezedik a vidékre az enyészet, úgyhogy már nem is érzem szükségesnek megkérdezni a melankólia jeles költőjétől, hogy „a bánattól is hatalmas lehet-e egy föld” . . .

Temetőid közül hármat is ismerek, Terján, illetve hát a negyedik, az

te magad vagy. . . A legrégebb sírkert (ahol a már máshol elhantolt falumbeli öregek szerint hétévenként kéken föllángol a tisztuló arany) száraz ecetfáján most is ott ül, csőrrel az erdősörény fölött izzó, lemenő nap felé fordulva az a fekete madár, amelynek magányát és nyugalmat évszázados por és csönd gyűrűzi be. Nem kap szárnyra tőlem, most sem lát ellenséget bennem (akár a nevemen is szólíthatna, hiszen egyaránt osztozunk szülőtájunk enyészetében), nyugtázom, s tovább karikázom a „kétszárnyú” Csanádi út felé, és Alpárra gondolok, akinek a kezében talán éppen olyan sistergő volt egykor az a bizonyos selyemkendő, mint most fölöttem az ég.

Esteledik, mind hűvösebb, elhidegültebbé válik a táj. Némi büntudattal döbbenek rá, hogy megszakítottam egy hagyományt. Egykori falum búcsújának a napján ugyanis nem szedtem árvalányhaját és sóvirágot. Kedvesebb, mutatósabb volna a tavalyi az ideinél?!

Meggyötört a mező, kiaszott a körbefonódó fű, amely a hagyomány szerint a tündérek vagy a boszorkányok táncának a nyomát őrzi. Most az utóbbi változat a mérvadóbb, mert ilyen fűvel a mesebeli mongol anya se tudná hazacsalni elbarangolt, makacs fiát. Taszító a taroltság. . . Hát akkor mégis miért érzek honvágyat itt, itthon?!

Kátyús csöndben karikázok visszafelé, magára hagyom a mezőt a magányával, s a pákászok holt lelkét ringató nádas felé fordulok. A silány növényzet mögül puskalövés csattan. Fölleben néhány árnyékmadár, megiramodik, elcsörtet néhány kivehetetlen vad. Begombolom a kabátom (vélt védettségem), s azon tűnődöm, hogy vajon őztekintetűvé válik-e még fölöttem az ég.

A faluvégen, ahol egykor jókora szélmalom hatalmas szitakötőszárnyai cibálták a szelet, lélegzetállítóan füstölög a sánc szemétygomra. A csípős gomolygás ránehezül a dérverés előtt álló kiskertekre, s a mély tekintetű muskátlis ablakokra. Távolra, egészen a Nagyjárásig terjeng érdessége, egészen addig, ahol a sötét háttér magasan kiemeli a földgázláng (fáklya) lobogását, amelyet e vidék örökmécsesének nevezett a szomszéd város rakoncátlan költő fia.